

DE MACHT VAN BIG DATA

EN DE ONMACHT VAN JUSTITIE OM ERMEE OM TE GAAN

Johan Decorte

Burgerlijk ingenieur computerwetenschappen, docent aan de Hogeschool Gent, vaste medewerker van een ir. gerechtsdeskundige, freelance IT-trainer en –consultant en zaakvoerder. Dat is Johan Decorte in het korte bestek van enkele titels. Sinds enige tijd mag hij daar ook nog auteur aan toevoegen, want bij Academia Press verscheen zijn ‘pocket’ over big data. We hadden het erover met Johan Decorte zelf en met Pierre Thiriari, raadsheer bij het Hof van Beroep in Antwerpen en verbonden aan de faculteit Rechten van de Universiteit Antwerpen.

AUTEUR: LUC VANDER ELST

Pierre Thiriari

Een pocket? Dan hebben we het over de vorm, de grootte en het handige formaat van het boekje dat Johan Decorte schreef. Maar qua inhoud overstijgt het ruim de titel ‘pocket’. Over ruim negentig pagina’s spreidt de auteur een massa wetenswaardigheden en achtergronden over big data, zoals we ze vandaag in onze maatschappij kennen en er ook dagelijks mee worden geconfronteerd. Opgehangen aan verhalen en situaties, historische feiten, anekdotes of interessante weetjes illustreert Johan Decorte vooral de voordelen van big data en hoe ze op vrijwel elk niveau en moment ingrijpen op ons dagelijkse leven. Vaak zonder dat we er bij stilstaan of het ook maar beseffen. Vijf hoofdstukken van de zeer leesbaar gebrachte inhoud gaan over wat big data zijn tot de toepassingen ervan in de sociale media, de financiële sector of de gezondheidssector en – hoe kan het anders? – de coronapandemie. Alles passeert de revue op een voor iedereen begrijpelijke manier. De reis door de mogelijkheden en toepassingen van big data eindigt in het zesde hoofdstuk bij de mogelijke

risico’s. Maar Johan Decorte brengt vooral een positief beeld van big data en wil zijn lezers vooral aansporen om met de nodige creativiteit zelf aan de slag te gaan met die big data.

Johan Decorte vond als auteur een sparringpartner in jurist Pierre Thiriari. Ze vonden elkaar naar aanleiding van de publicatie van het boek en gingen voor dit artikel ook samen in gesprek.

Waarom wou je dit boek schrijven?

Johan Decorte: “Omdat ik vind dat veel mensen niet goed weten waar overal data ontstaan en wat met die data allemaal mogelijk is, zowel in positieve als in negatieve zin. Daarom wou ik dit boek ook schrijven voor het grote geïnteresseerde publiek.”

Het boek is vrij populair geschreven?

Pierre Thiriari: “Dat kan ik alleen maar bevestigen. Als jurist vond ik het heel toegankelijk. Precies daarom ben ik ook zo enthousiast over het boek. Zelf ben

ik zeer geïnteresseerd in die materie, want juristen begrijpen doorgaans niet wat big data juist zijn. Bij justitie bestaat de input meestal uit conclusies van advocaten en schriftelijke argumenten van partijen, terwijl de output vonnissen, arresten en rechterlijke uitspraken zijn. Binnen de faculteit Rechten aan de UAntwerpen hebben we het boekje gepresenteerd tijdens een studiedag, specifiek toegespitst op juristen. Op juridisch vlak zitten wij twee tot drie eeuwen achter, maar er komt stilaan een kentering, zij het zeer moeizaam. Ik ben dus heel enthousiast over initiatieven die data toegankelijk en inzichtelijk maken voor juristen.”

Het boekje bevat ook enkele hints om het gerecht op het goede spoor te helpen. Raakt u daar het gevoelige thema rond de relatie tussen big data en justitie?

Johan Decorte: “Het gaat inderdaad ook over de ontsluiting van teksten. Als medewerker van een gerechtsdeskundige zie ik soms dossiers passeren die uit duizenden documenten bestaan. Dat is niet eens uitzonderlijk. Die documenten worden grotendeels ingescand. Dat betekent dat iemand ze ooit via een programma heeft ingegeven op een computer. Daarna zijn ze afgeprint en dan opnieuw gescand. Zo verlies je natuurlijk een hele hoop informatie en bovendien bemoeilijk je elk overzicht en elke opzoeking in zulke dossiers. Er bestaan natuurlijk ook tools om dat terug om te zetten in leesbare teksten, maar dan gaat er wel een en ander verloren, want die scans zijn niet altijd zo kwaliteitsvol. Via een hele omweg kun je dan deels bij de informatie en kun je intelligent gaan zoeken. Dan moet je eerst wel orde scheppen in de chaos met middelen die vandaag voorhanden zijn, terwijl het eigenlijk allemaal veel eenvoudiger en efficiënter zou kunnen van bij het begin.”

Pierre Thiriart: “Als lid van de Hoge Raad voor Justitie hoor ik heel vaak zeggen dat we bij justitie bezig zijn met digitalisering, maar eigenlijk staan wij op dat vlak nog nergens. Het enige dat wij vandaag doen, is bepaalde werkprocessen papierloos maken. We werken stilaan met digitale documenten of met digitale communicatie, maar met de digitalisering

van onze werkprocessen zelf zijn we nog niet eens begonnen. Wat ingenieur Decorte aanhaalt, klopt ook helemaal. Tienduizenden pagina's worden eerst op papier afgedrukt en dan manueel ingescand. Wil je dan toegang tot zo'n dossier, dan krijg je allemaal afzonderlijke pdf's, die niet eens geïndexeerd zijn. Ook advocaten leggen nu hun stukken digitaal neer, maar ook dat zijn meestal ingescande documenten. Op het vlak van digitalisering staan we eigenlijk nog altijd nergens.”

Mentaliteitswijziging

“Wat we vooral nodig hebben, is een mentaliteitswijziging, maar de weerstand is enorm. Er draaien proefprojecten rond digitale communicatie of digitale rechtszittingen, maar als de FOD Justitie zo iets lanceert, dan koopt men daar zeker niet het duurste materiaal voor aan en zo hypothekeert men het project al enigszins. En dan zijn er sommige magistraten die opwerpen dat er geen wettelijk kader is voor zo'n proefproject en begin je een eindeloos gepalaver over dat wettelijke kader. Ons werkproces en onze aanpak digitaliseren zal volgens mij alleen kunnen, als we die

digitalisering uit handen geven. Zoiets toevertrouwen aan juristen is een recept voor falen. Wij hebben ingenieurs, informatici en procesmanagers nodig om dat te begeleiden, maar de juristen zullen aan de kant staan om te remmen en constant te roepen dat iets niet mag of kan. Als je de digitalisering van justitie wil laten slagen, dan moet je bij dat proces geen juristen aan het stuur laten plaatsnemen. Ingenieurs en informatici zijn daarvoor beter geplaatst en opgeleid. Juristen kunnen wel vanop de zijlijn de essentiële juridische waarborgen en fundamentele rechten bewaken bij zo'n digitalisatieproject. Dat is de enige mogelijkheid.”

Is het boek een oproep om big data beter te gebruiken in bepaalde domeinen van onze samenleving, zoals justitie?

Johan Decorte: “Ik heb niet de ambitie om justitie te veranderen, maar het is wel één van de schoolvoorbeelden van mislukte informaticaprocessen. De mogelijkheden zijn er, maar justitie benut ze niet.”

Ook privacy is een heikel punt?

Johan Decorte: “Zodra je een smartphone hebt, heb je je privacy al opgegeven. Maar je moet voor jezelf uitmaken hoe erg je zo iets vindt. Er zit inderdaad een businessmodel achter al die data, maar je krijgt daar ook iets voor in de plaats. Je surft makkelijk, je vindt overal je weg, je krijgt kortingen, enz. Daar moeten we ons van bewust zijn.”

Pierre Thiriart: “Privacy is juridisch-technisch een vaag begrip. België heeft geen privacywet, wel een wetgeving over de verwerking van persoonsgegevens in geautomatiseerde databanken. Mensen geven enerzijds constant en vrijwillig heel veel informatie over zichzelf vrij op het internet en op sociale media. Als ze ergens voordeel of comfort kunnen uithalen, dan geven ze maar al te graag persoonlijke data in ruil zonder daar al te veel over na te denken. Klantenkaarten, bankgegevens, gezondheidsinformatie, locatiegegevens, ... zijn allemaal geen probleem, als we er zelf voordeel uit halen of meer comfort mee krijgen. Dat is ook de grote truc van al die technologieën en al die bedrijven die daarop

Opgehangen aan verhalen en situaties, historische feiten, anekdotes of interessante weetjes illustreert Johan Decorte vooral de voordelen van big data en hoe ze op vrijwel elk niveau en moment ingrijpen op ons dagelijkse leven.

“Zodra je een smartphone hebt, heb je je privacy al opgegeven.
Maar je moet voor jezelf uitmaken hoe erg je zo iets vindt.”

functioneren: in ruil voor data bieden ze een faciliteit of een voordeel aan. Mensen gaan daar in al hun naïviteit heel gewillig en gedwee in mee. Maar zodra we informatie moeten prijsgeven voor het algemeen belang, wordt dat dan wel een probleem? Mij lijkt dat dan zeer principieel en instinctief. Dat is heel bizar en ik denk dat dat te maken heeft met een verkeerd begrip van vrijheid.”

Voor de goede zaak

Johan Decorte: “Dankzij big data hebben we de pandemie snel in kaart kunnen brengen. Wereldwijd, maar ook lokaal. Ook de ontwikkeling van geneesmiddelen en van vaccins heeft baat gehad bij het gebruik van data. Daardoor was men bijvoorbeeld in staat om zo snel vaccins te ontwikkelen. Op het vlak van geneeskunde zijn big data trouwens veelbelovend. We zullen op termijn bijvoorbeeld evolueren naar gepersonaliseerde geneesmiddelen. Dan krijg je geen algemeen geneesmiddel meer voorgeschoteld dat bij de ene mens beter werkt dan bij de andere. Nee, op basis van je DNA, heel je voorgeschiedenis, je medisch dossier en de analyse van geneesmid-

delen en de werking ervan zal de volgende stap zijn dat men de dosis en het juiste geneesmiddel voor jou personaliseert. In sommige gevallen moet men nu nog experimenteren om te weten of een geneesmiddel aanslaat bij een kankerpatiënt of niet. Op basis van big data komt de tijd dat je de juiste dosis, het juiste middel, de juiste chemotherapie krijgt zonder experimenteerwerk vooraf.”

Pierre Thiriar: “Big data kunnen veel objectiveren. Ook bij justitie. Wij hebben nu wel gratis toegang tot de juridische databank waarop wij opzoekingswerk kunnen doen. Via die zoekmachines kom ik uit bij bepaalde rechtspraak en zonder het te weten stuurt die mijn besluitvorming mee aan. Daarom ben ik voorstander van een openlijk systeem, van een totale ontsluiting van alle rechtspraak van dit land. Wat we allemaal kunnen te weten komen via big data, heeft een zeker angstaanjagend effect, maar aan de andere kant heeft dat ook een objectiverend en rationaliserend effect. We gaan minder subjectief handelen en oordelen. Ik ben magistraat bij het Hof van Beroep. Wekelijks zou ik honderden en honder-

den bladzijden moeten lezen, maar dat is onmogelijk. Daarom heb ik mezelf technieken aangeleerd om sneller te kunnen werken: ik ga daar diagonaal door en zoek uit wat belangrijk en niet belangrijk is. Maar dat is een zeer feilbare methode, want gegarandeerd zie je iets over het hoofd en stapt een van de partijen naar cassatie. Daardoor spelen alle partijen en de overheid veel tijd en geld kwijt. Daar zijn dus zeker nog veel verbetermogelijkheden op basis van big data.”

Wat zijn de uitdagingen inzake big data voor de toekomst?

Johan Decorte: “Er komen meer en meer data in meer en meer domeinen. We zullen alles veel beter kunnen meten en opvolgen. Door daarmee te experimenteren heb ik in mijn woning de laatste vijf maanden al ongeveer 30% bespaard op mijn verwarming. Dan loont het de moeite om daarop in te zetten. Dat is maar één voorbeeld, maar op heel wat vlakken kunnen zowel de mensen, de overheid als het klimaat effectief veel voordeel doen bij het oordeelkundige gebruik van big data.”